

009. Bijbelstudie over de SPIJSWETTEN - KASHRUT

כשרות

Deel 1: Leviticus 11:1-47 en Deuteronomium 14:3-21

Onze vorige bijbelstudie, die gebaseerd is op de קדשים Sidra Q'doshim [Heiligen], ging over de קדושה Q'dusha, de levensheiliging van G'ds volk, en tot de meest zichtbare aspecten van deze קדושה Q'dusha behoren de spijswetten, waarin de Eeuwige ons precies uitlegt wat wij wel en niet mogen eten, want degene die onrein voedsel tot zich neemt, verontreinigt zich en pleegt daardoor een vergrijp tegen de levensheiliging. De hoofdreden waarom haShem de spijswetten heeft ingesteld, is dus om de gelovige een stapje dichterbij de heiligheid in zijn dagelijks leven te brengen. De oorspronkelijke betekenis van het Hebreeuwse woord קדוש Qadosh [heilig] is, zich te onderscheiden, zoals blijkt uit פסוק Pasuq [vers] 2 en 3 van דברים Devarim [Deuteronomium] 14 in de ראה Sidra Re'e [Zie!]: *"Want gij zijt een volk, dat de Eeuwige, uw G'd, heilig is, en u heeft de Eeuwige uitverkoren om Hem een eigen volk te zijn uit al de volken, die op de aardbodem wonen. Gij zult niets eten, dat een gruwel is."*

Onderscheiden van andere volken

G'd wilde Zijn volk Israël hiermee leren om zich te onderscheiden van andere volken, niet slechts in religieuze plechtigheden, maar ook in het gewone dagelijkse leven. Hij wilde hen tonen dat zij door Hem apart gezet zijn en niet onder de andere volken geteld moeten worden. Inachtneming van de spijswetten beperkt de kans op assimilatie en daarom voedt het Kashrut ons in eerste instantie op tot heiligheid in de zin van anders zijn en anders durven zijn dan de omgeving. Adonai heeft de Israëlieten de assimilatie met de volken die de afgoden dienden nadrukkelijk verboden: *"Sluit toch geen verbond met de inwoners van het land; wanneer zij hun goden overspelig nalopen en aan hun goden offeren, dan zouden zij u uitnodigen en gij zoudt van hun slachtoffer eten. Wanneer gij van hun dochters voor uw zonen neemt en zij haar goden overspelig nalopen, dan zouden zij tevens uw zonen tot overspelig nalopen van haar goden verleiden."* (שמות Shemot [Exodus] 34:15-16). Daardoor kregen de spijswetten een extra betekenis, omdat deze specifieke regels voor het eten de Israëlieten daaraan hinderen om samen met hun heidense burenen de maaltijd te gebruiken zouden zij ook niet met hen sociaal omgaan en dus zou de kans op gemengd huwen verminderen en zou het overleven van het volk Israël verzekerd worden. Zo dienen de spijswetten tevens om een Jood eraan te helpen herinneren dat hij Jood is, een apart en heilig deel van een heilig volk. De Tora biedt ons vele manieren om ons te helpen herinneren, dat wij joods zijn, maar volgens de rabbijnen is één van de meest dwingende dat wij letten op wat wij eten, zoals blijkt uit de volgende Witz [mop]:

Een joodse student sprak zijn rabbijn aan en bekende dat hij had "gezondigd".
 Student: "Rabbi, ik heb op Yom Kipur [Grote Verzoendag] een broodje ham gegeten."
 Rabbi: "Weet je dan niet dat het überhaupt verboden is om op Yom Kipur te eten?"
 Student: "Ik weet het, maar het was me ontschoten."
 Rabbi: "En weet je niet dat ham treife [onrein] is?"
 Student: "Dat weet ik, maar ik had er niet aan gedacht."
 Rabbi: "Waarom heb je het dan gedaan?"
 Student: "Ik was even vergeten dat ik Jood ben!"

Iemand heeft eens gezegd: Als de joodse identiteit bepaald zou zijn door de voorschriften, die betrekking hebben op het synagogenbezoek, zouden veel mensen er buiten vallen, want dat is niet verplicht. Maar iedereen eet! Iedereen passeert als het ware de keuken. Daar valt dus de beslissing, de keuze!!! G'd wilde Zijn volk met de spijswetten leren om zich ook in het gewone

dagelijkse leven te onderscheiden van andere volken. De Tora leert ons, dat ook al lang voordat de Eeuwige de spijswetten officieel aan Moshe [Mozes] en Aharon [Aäron] heeft meegedeeld, het verschil reeds bestond tussen de Hebreëen en andere volken ten opzichte van hun voedsel, en bij overlevering door hen in acht werd genomen, want in het verhaal van Yosef [Jozef] mochten de Egyptenaren met hem en zijn broers niet samen eten. Yosef zeide: *“Dient het maal op. Toen dienden zij het op voor hem afzonderlijk en voor hen afzonderlijk en voor de Egyptenaren die met hem aten, afzonderlijk; de Egyptenaren toch mogen geen maaltijd gebruiken met de Hebreëen, want dat is voor de Egyptenaren een gruwel.”* (בראשית Bereshit [Genesis] 43:32). Het grappige in dit verhaal is, dat het hier net andersom is: het was juist voor de Egyptenaren een gruwel om samen met de Hebreëen aan één tafel te eten omdat zij het vlees van dieren aten die door de Egyptenaren als heilige dieren werden vereerd, zoals heden ten dage nog steeds het geval is met de heilige koe bij de Hindoes. Bij de spijswetten van de Israëlieten daarentegen gaat het niet om een vermeende heiligheid van het dier, maar juist om de heiligheid van de persoon die het eet! De heiliging separeert de gelovige van dat, wat hij, door zijn natuurlijke neiging zou doen. Het dwingt hem dus tot beheersing van een natuurlijke drift en door zich te onttrekken aan de ongeremde invloed van die natuurlijke neigingen komt hij apart te staan, of beter gezegd erboven te staan. Moshe Ben Maimon, genaamd Maimonides (1135-1204), de schrijver van de uit veertien boeken bestaande Mishne Tora, stelt dat het stipt naleven van de spijswetten ons leert *“onze lusten te beheersen en eraan te wennen onze begeerten in te tomen. We moeten het genoeg van eten en drinken niet beschouwen als het eindpunt van ons bestaan.”* (מורה נבוכים More Nevuchim [Gids der Dolenden] 3:35). Maar daar staat echter weer tegenover: *“Er kan geen vreugde zijn zonder eten en drinken.”* (Talmud, מועד קטן Mo'ed Qatan 20a). Ook zegt een Jiddisch spreekwoord: *“As men leijt sich nit gegessn, stejht men oif nit geschlofn - Wie gaat slapen zonder te hebben gegeten, staat op zonder te hebben geslapen.”* U ziet het: de spijswetten zijn dus niet bedoeld om onze eetlust te bederven of af te remmen, maar om ons te helpen leren een bewuste keuze te maken wat wij eten, welke vleessoorten wij wel en welke wij niet eten. Daarom is het maar al te waar wat Sh'lomo Ben Yitzchaq, genaamd Rashi (1040-1105) reeds in de 11^e eeuw schreef: *“Zeg niet, ik wil geen varkensvlees eten, omdat ik het niet lust, maar zeg: ik lust het wel, maar ik eet het niet want mijn Vader in de hemel verbood het mij!”* (Sifra op ויקרא Vayigra [Leviticus] 20:26). Ook alle andere rabbijnse verklaarders gaven als voornaamste reden voor het houden van de spijswetten uitsluitend G'ds opdracht aan omdat er over ogenschijnlijk onbegrijpelijke wetten en inzettingen zoals de spijswetten (door onze wijzen Chuqim genoemd, d.w.z. wetten zonder rationale uitleg), de Talmud een duidelijke hint geeft: *“Ik ben de Eeuwige, uw G'd. Mijn verordeningen zult gij volbrengen en Mijn inzettingen in acht nemen en daarnaar wandelen en gij zijt niet bevoegd om dezen in twijfel te trekken of te beredeneren.”* (יומא Yoma 67b). Het volstaat in principe als reden, dat Adonai het zo wilde en daar Zijn wil ons tot wet moet zijn, behoeven wij dus eigenlijk naar geen andere reden te zoeken, want Zijn wil is Zijn wijsheid! Hij heeft het goed met ons bedoeld om de gehoorzaamheid van Zijn kinderen te beproeven en te oefenen, niet slechts in de plechtigheden van Zijn מזבח Mizbeach [altaar], maar ook aan onze eigen tafel opdat wij ook daar zouden gedenken dat wij onder Zijn gezag en toezicht zijn. Zo had de Eeuwige reeds in het Paradijs de gehoorzaamheid van de mens in zijn staat van onschuld op de proef gesteld, door hem te verbieden van een zekere boom te eten.

Noach

Nadat Aharon [Aäron] tot Kohen haGadol [hogepriester] was gewijd over de Mish'kan [tabernakel], heeft de Eeuwige met hem evenals met zijn broer Moshe [Mozes] gesproken, en hen beiden aangesteld als Zijn gemachtigden om Zijn wil aan het volk Israël en allen die zich bij hen aansloten, bekend te maken en om hen te leren onderscheid te maken tussen hetgeen rein is en hetgeen onrein is in elk opzicht, dus ook in de voeding. G'd heeft bepaald welke dieren ons als voedsel mogen dienen en welke niet, Hij bepaalde welke dieren rein zijn en welke niet. Toch zelfs vóór de zondvloed was dit verschil reeds aanwezig, want in het eerste bijbelboek lezen wij dat al bij Noach een onderscheid wordt gemaakt tussen reine en onreine dieren, wanneer de Eeuwige de zondvloed heeft voorzien en Noach de ark aan het bouwen is: *“Van alle **reine dieren** zult gij zeven paar nemen, het mannetje en zijn wijfje, maar van de*

dieren, die niet rein zijn, één paar, het mannetje en zijn wijfje (בראשית Bereshit [Genesis] 7:2) - *“Van de **reine dieren** en van de **dieren, die niet rein waren**, van het gevogelte en van alles wat op de aarde kruipt, kwamen er twee aan twee tot Noach in de ark, mannetje en wijfje, zoals G'd Noach geboden had.”* (בראשית Bereshit [Genesis] 7:8-9). Na de zondvloed heeft Adonai een verbond gesloten met Noach en zijn zonen. Hij gaf hen toestemming om voortaan vlees te mogen eten: *“Alles wat zich roert, wat leeft, zal u tot spijs zijn; Ik heb het u alles gegeven evenals het groene kruid.”* (בראשית Bereshit [Genesis] 9:3). Maar zoals gezegd was reeds toen al bij Noach het onderscheid tussen reine en onreine dieren bekend, wat blijkt uit het feit dat hij uitsluitend reine dieren offerde: *“Al het wild gedierte, al het kruipend gedierte en al het gevogelte, alles wat zich op de aarde roert, naar hun geslachten, ging uit de ark. En Noach bouwde een altaar voor de Eeuwige, en hij nam van al het **reine vee** en van al het **reine gevogelte** en bracht brandoffers op het altaar.”* (בראשית Bereshit [Genesis] 8:19-20). Treffend is overigens ook dat Noach, vóór de zondvloed, van de reine dieren die later geofferd of gegeten zouden worden **zeven** paar in de ark nam; maar van de onreine dieren, waarvan hij gedurende de zondvloed niet zou eten, nam hij **één** paar – slechts voldoende om ze te laten voortbestaan. De gevolgtrekking ligt dus voor de hand dat er meer reine dieren aan boord werden genomen om later als voedsel te dienen! Uit hoofdstuk 9, vers 3 zou men echter de conclusie kunnen trekken, dat aan Noach en zijn zonen alle dieren, vogels, kruipende dieren en vissen - zowel rein als onrein - gegeven zouden zijn als voedsel, maar als men deze tekst nader bestudeert dan blijkt al gauw dat dit niet zo is en dat er slechts mee wordt bedoeld dat men behalve groenten, fruit en kruiden nu ook vlees mag eten. Ja, het is inderdaad waar dat haShem in vers 3 tegen Noach zegt: *“Alles wat zich roert, wat leeft, zal u tot spijs zijn”*, maar het is daarentegen ook zo, dat Hij in hoofdstuk 1, vers 29 tegen Adam zei: *“Zie, Ik geef u al het zaadragend gewas op de gehele aarde en al het geboomte, waaraan zaaddragende vruchten zijn; het zal u tot spijs dienen!”* - Wat wil ik daarmee zeggen? Heel eenvoudig: de Eeuwige gaf weliswaar al het zaadragend gewas en alle boomvruchten als voedsel aan Adam, maar dat wil nog niet zeggen dat Adam ook daadwerkelijk alles at! U weet net zo goed als ik dat niet alles wat uit de aarde voortkomt of wat aan een boom hangt voor menselijke consumptie geschikt is. Evenals niet iedere plant die de Schepper laat groeien voor voeding geschapen is, zo is het ook met de dieren. In discussies over de spijswetten krijg ik vaak het volgende argument te horen: "Als varkensvlees, paling of garnalen niet als voedsel bestemd zijn, waarom heeft G'd ze dan geschapen?" Ik geef dan meestal als antwoord: "Dan zou u ook net zo goed kunnen vragen waarom G'd dan onkruid en vergiftige paddestoelen heeft geschapen. Alles heeft Hij wel met een bepaald doel geschapen, maar niet alles met het doel om te worden gegeten!" Eigenlijk komt het op hetzelfde neer als wat Sha'ul [Paulus] in een vergelijkbare situatie schreef: *“Alles is mij geoorloofd, maar niet alles is nuttig!”* (1 Korinthiërs 6:12). Als men A zegt moet men ook B zeggen. Als men zich in zijn eetgewoonten erop beroept dat men alles mag eten wat G'd geschapen heeft dan moet men dat vooral gaan doen, maar dan weet ik niet hoe lang het duurt voordat men over z'n nek gaat (tenzij men een sterke maag heeft). Er zijn tegenwoordig ook hier in Nederland talrijke delicatessenzaken, die gespecialiseerd zijn in geroosterde maden en schorpioenen of heerlijke ingeblikte slangen. Voor muizen, katten en honden daarentegen moet u echter helaas toch nog steeds in Azië wezen omdat die nog niet ter consumptie zijn toegestaan door de Nederlandse wetgeving. By the way: heeft u wel eens een stel pasgevangen levende palingen gezien, die zich in een bak zout kronkelen? U heeft weinig fantasie voor nodig om de gelijkenis met slangen te zien. Begrijp me goed: ik wil hier niemand de eetlust bederven, maar juist met deze voorbeelden verduidelijken dat G'ds kinderen, die gehoorzaam willen zijn aan de Schepper van alle voedsel, geen varkensvlees, konijn, paling of garnalen willen eten om dezelfde reden waarom zij ook geen slakken, wurmen en vergiftige paddestoelen eten. En nu gaan we weer terug naar בראשית Bereshit [Genesis] 9:3 en vergelijken enkele commentaren over deze tekst. Commentaar Dächsel: *“Al wat zich roert, dat levend is, zij u tot spijs. Ik heb het u al gegeven, gelijk het groene kruid, dat eertijds wellicht de enige spijs was, maar nu voor een zo veel zwakker geslacht, dat krachtiger voedsel, dat vleesspijs behoeft, slechts als toespis dienen zal”*. In tegenstelling tot בראשית Bereshit [Genesis] 1:29, waarin de Eeuwige tegen Adam zeide dat slechts het zaadgevende gewas van de aarde en het geboomte de mens tot voedsel mocht dienen, gaf G'd aan Noach nu de toestemming om voortaan ook het vlees van dieren als voedsel te mogen nuttigen.

Kanttekeningen: “Al wat zich roert, dat is, allerlei eetbaar gedierte, op de aarde, in de lucht en in de wateren; dat levend is... en het groene kruid. Dus: “boven het groene kruid en de vruchten, die Ik u tevoren tot spijs had verordend, geef Ik u nu ook allerlei levend, eetbaar gedierte.” - Talmud-traktaat סנהדרין Sanhedrin 59b: “Rav Yehuda zeide: Rav heeft gezegd: aan de eerste mensen was geen vlees tot voedsel toegestaan, zoals geschreven staat: het groene kruid en de vruchten zullen u tot spijs dienen en voor alle dieren der aarde, maar niet: de dieren der aarde voor u. Toen echter de nakomelingen van Noach kwamen, stond Hij het hen toe, want er is gezegd: Gelijk het groene kruid vroeger, geef Ik u thans alles.” - Conclusie: בראשית Bereshit [Genesis] 9:3 wil dus niet zeggen dat het voortaan geoorloofd is om maar alles te eten wat leeft (dus ook varkens, palingen, mosselen, slakken, maden, wurmen, slangen en noem maar op), maar het gaat er in feite om dat de mens nu naast het vegetarische voedsel ook het vlees van eetbaar gedierte mag eten. Dat niet alle dieren eetbaar zijn blijkt zoals ik heb aangetoond uit het feit dat reeds door Noach een onderscheid gemaakt werd tussen reine en onreine dieren, ook al werd pas aan Moshe en Aharon vele eeuwen later duidelijk uitgelegd wat dat precies inhoudt, toen G'd aan Zijn volk Israël de regels gaf met betrekking tot rein en onrein voedsel. De heiligheid van G'd is in het geding als deze bepalingen niet worden nageleefd. De Eeuwige zet niet alleen Zijn volk Israël en allen die zich bij Hem aansluiten apart van alle andere volken (zie ישעיהו Yeshayahu [Jesaja] 56:1-8), maar zet ook de reine dieren apart voor Zijn uitverkorenen: “Maakt dan scheiding tussen rein en onrein vee en tussen onreine en reine vogels, opdat gij uzelf niet verfoeilijk maakt door vee en vogels en alles wat op de aarde kruipt, dat Ik u ontzegd heb door het onrein te verklaren. Weest Mij heilig, want heilig ben Ik, de Eeuwige, en Ik heb u afgezonderd van de volken, opdat gij Mij zoudt toebehoren.” ויקרא Vayiq'ra [Leviticus] 20:25-26). Wij willen hierin G'ds wil nauwkeurig onderzoeken en elk misverstand hieromtrent uit ons leven verwijderen en daarom is het noodzakelijk om deze bijbelstudie over de voedselwetten op te splitsen. In deel 1 zullen wij de Tora over dit onderwerp bestuderen en vanaf deel 2 gaan wij kijken wat B'rit haChadasha [het Nieuwe Testament] hierover te zeggen heeft. Laten wij dus beginnen met de eerste schriftelijke openbaring die door Adonai via Moshe aan de mensheid is gegeven, waarin Hij duidelijke instructies gaf welke soorten vlees wel en welke niet gegeten mogen worden en waarin wij een lange lijst met dieren krijgen en de kenmerken ervan om te beoordelen of zij wel of niet als rein voedsel kunnen dienen:

Lijst van reine en onreine dieren

“De Eeuwige sprak tot Moshe en Aharon en zeide tot hen: Spreekt tot de Israëlieten: Dit zijn de dieren, die gij eten moogt van al het gedierte dat op de aarde is. Al wat gespleten hoeven heeft, te weten geheel doorkloofde hoeven, en wat herkauwt onder de dieren moogt gij eten. De volgende echter zult gij niet eten van de dieren die herkauwen of gespleten hoeven hebben: de kameel, omdat die wel herkauwt, maar geen gespleten hoeven heeft; onrein zal die voor u zijn. Ook de klipdas, omdat die wel herkauwt, maar geen gespleten hoeven heeft; onrein zal die voor u zijn. Ook de haas, omdat die wel herkauwt, maar geen gespleten hoeven heeft; onrein zal die voor u zijn. Ook het zwijn, omdat het wel gespleten hoeven, ja zelfs geheel doorkloofde hoeven heeft, maar niet herkauwt; onrein zal het voor u zijn. Van hun vlees zult gij niet eten en hun aas zult gij niet aanraken; onrein zullen die voor u zijn. Dit moogt gij eten van al wat in het water leeft: al wat vinnen en schubben heeft, in het water, in de zeeën en in de stromen, dat moogt gij eten. Maar al wat geen vinnen of schubben heeft, in de zeeën en de stromen, onder al wat in het water wemelt en onder alle levende wezens die in het water zijn, dat zal u een gruwel wezen. Ja, een gruwel zullen zij u zijn; van hun vlees zult gij niet eten en hun aas zult gij verafschuwen. Alles in het water, dat geen vinnen of schubben heeft, dat zal u een gruwel zijn. Deze zult gij verafschuwen onder de vogels, (zij mogen niet gegeten worden, een gruwel zijn zij): de arend, de lammergier en de zeearend, de wouw en alle soorten gieren, alle soorten raven, de struisvogel, de katuil en de meeuw en alle soorten sperwers, de steenuil, de aalscholver en de oehoe, de witte uil, de pelikaan, de aasgier en de ooievaar, alle soorten reigers, de hop en de vleermuis. Alle wemelend gedierte met vleugels, dat op vier poten gaat, dat zal u een gruwel zijn. Deze echter moogt gij eten van al het wemelend gedierte met vleugels, dat op vier poten gaat: die boven zijn voeten dijen heeft om daarmee over de grond te springen. Deze moogt gij daarvan eten: alle soorten sprinkhanen, alle soorten treksprinkhanen,

alle soorten veldsprinkhanen en alle soorten kleine treksprinkhanen. Maar alle wemelend gedierte met vleugels, dat vier poten heeft, dat zal u een gruwel zijn. Aan deze verontreinigt gij u; ieder die hun aas aanraakt, zal onrein zijn tot de avond, en ieder die van hun aas opneemt, zal zijn klederen wassen en onrein zijn tot de avond. Alle dieren die gespleten hoeven hebben, maar niet geheel doorkloofde hoeven, en die niet herkauwen, zullen u onrein zijn; ieder die ze aanraakt, zal onrein zijn. Ook alle zoolgangers onder al de viervoetige dieren zullen u onrein zijn: ieder die hun aas aanraakt, zal onrein zijn tot de avond. En hij die hun aas opneemt, zal zijn klederen wassen en onrein zijn tot de avond; onrein zullen zij u zijn. Dit zal u het onreine zijn onder het wemelend gedierte dat op de grond wemelt: de mol, de muis en alle soorten padden; en de egel, de waraan en de hagedis, de slak en het kameleon. Deze zullen u onrein zijn onder al het wemelend gedierte. Ieder die ze aanraakt, als zij dood zijn, zal onrein zijn tot de avond. En alles waarop zulk een dier valt, als het dood is, zal onrein zijn; elk houten vat of kledingstuk of vel of zak, elk gebruiksvoorwerp, zal in het water gelegd worden en onrein zijn tot de avond; dan zal het rein zijn. En elk aarden vat, waarin zulk een dier valt; alles wat daarin is, zal onrein zijn, en gij zult het stuk breken. Alle voedsel dat gegeten mag worden, waarop water komt, zal onrein zijn; en alle drank die gedronken mag worden, zal in al zulk vaatwerk onrein zijn. En alles waarop zulk aas valt, zal onrein zijn: de oven en de bakpan zullen gebroken worden, onrein zijn zij en onrein zullen zij u zijn; een bron echter of een put, een vergaarbak van water, zal rein zijn; maar die zulk aas aanraakt, zal onrein zijn. En wanneer zulk aas valt op enig zaaizaad dat uitgezaaid zal worden, dan zal dit rein blijven. Maar wanneer water op dat zaad gedaan is en er valt zulk aas op, dan zal het u onrein zijn. Wanneer een van de dieren die u tot spijze zijn, sterft, dan zal hij die zijn aas aanraakt, onrein zijn tot de avond. En hij die van zijn aas eet, zal zijn klederen wassen en onrein zijn tot de avond; ook hij die zijn aas opneemt, zal zijn klederen wassen en onrein zijn tot de avond. En al het wemelend gedierte dat op de grond wemelt, is een gruwel, het zal niet gegeten worden. Alles wat op de buik gaat en alles wat op vier voeten gaat, ook alle veelvoetigen van allerlei wemelend gedierte dat op de grond wemelt, dat zult gij niet eten, want die zijn een gruwel. Maakt uzelf niet verfoeilijk door enig wemelend gedierte en verontreinigt u daardoor niet, zodat gij daardoor onrein wordt. Want Ik ben de Eeuwige, uw G'd; heiligt u en weest heilig, want Ik ben heilig; verontreinigt uzelf niet door allerlei wemelend gedierte dat op de grond krioelt. Want Ik ben de Eeuwige, die u uit het land Egypte heb doen trekken, om u tot een G'd te zijn; weest heilig, want Ik ben heilig. Dit is de wet aangaande het vee, het gevogelte en elk levend wezen dat krioelt in het water, en elk wezen dat op de grond wemelt, om scheiding te maken tussen het onreine en het reine, tussen de dieren die gegeten mogen worden, en de dieren die niet gegeten mogen worden.” (ויקרא Vayiq'ra [Leviticus] 11:1-47). - “Gij zult niets eten, dat een gruwel is. Dit zijn de dieren die gij eten moogt: rund, schaap en geit; hert, gazel, antilooop, steenbok, das, wilde os en wild schaap; elk dier, dat gespleten hoeven heeft (namelijk de beide hoeven geheel gekloofd) en herkauwt onder de dieren, moogt gij eten. De volgende echter zult gij niet eten van de dieren die herkauwen of geheel gespleten hoeven hebben: de kameel, de haas, en de klipdas, omdat zij wel herkauwen, maar geen gespleten hoeven hebben; onrein zullen zij voor u zijn. Ook het zwijn, omdat het wel gespleten hoeven heeft, maar niet herkauwt; onrein zal het voor u zijn. Van hun vlees zult gij niet eten en hun aas zult gij niet aanraken. Dit moogt gij eten van al wat in het water leeft: al wat vinnen en schubben heeft, moogt gij eten, maar gij zult niets eten dat geen vinnen of schubben heeft; onrein zal dat voor u zijn. Elke reine vogel moogt gij eten. Maar deze zijn het, waarvan gij niet eten zult: de arend, de lammergier en de zeearend; de wouw, de gier en alle soorten kraaien; alle soorten raven; de struisvogel, de katuil, de meeuw en alle soorten sperwers; de steenuil, de oehoe en de witte uil; de pelikaan, de aasgier en de aalscholver; de ooievaar en alle soorten reigers, de hop en de vleermuis. Ook al het wemelend gedierte met vleugels, dat zal voor u onrein zijn, zij zullen niet gegeten worden. Al het reine gevogelte moogt gij eten. Gij zult geen aas eten; aan de vreemdeling, die binnen uw poorten vertoeft, moogt gij het te eten geven, of gij moogt het aan een buitenlander verkopen, want gij zijt een volk, dat de Eeuwige, uw G'd, heilig is. Gij zult een bokje niet koken in de melk van zijn moeder.” (Devarim [Deuteronomium] 14:3-21). Dit laatste zinnetje heeft ervoor gezorgd dat er binnen de joodse orthodoxie een strenge scheiding van melk- en vleesproducten wordt gehandhaafd wat uiteindelijk zelfs resulteerde in twee keukens, twee koelkasten, twee soorten bestek, twee soorten servies en ga zo maar door. Er zijn zelfs gezinnen waar alles in drievoud is, als men ook plantaardig voedsel apart behandelt. Maar zo

heeft Adonai het mijns inziens zeer zeker niet bedoeld, want dat staat er niet. Hier staat alleen maar dat men een bokje niet mag koken in de melk van zijn moeder, niet meer en niet minder. Wij moeten ons dus niet laten verleiden om geboden van mensen te gehoorzamen, die wij niet in de Tora terug kunnen vinden, want er staat ook geschreven: “Gij zult aan wat Ik u gebied, niet toedoen en daarvan niet afdoen, opdat gij de geboden van de Eeuwige, uw G'd, onderhoudt, die Ik u opleg” (דְּבָרִים Devarim [Deuteronomium] 4:2) en: “Al wat Ik u gebied, zult gij naarstig onderhouden; gij zult daaraan niet toedoen, noch daarvan afdoen” (דְּבָרִים Devarim [Deuteronomium] 12:32). Dus laten wij het maar houden bij hetgeen er geschreven staat! Ik ben er zeker van dat een koe nooit de moeder van een schaap of kip kan zijn en daarom vind ik het onzin om b.v. geen koffiemelk te mogen gebruiken nadat men Shoarma of Kebab heeft gegeten. En zelfs als ik een ijsje eet na een rundvleesgerecht, dan nog is het bokje niet gekookt in de melk van de moeder. Op deze rabbijnse inzet die het nuttigen van melkspijzen in combinatie met vleesgerechten verbiedt, ga ik dus in deze bijbelstudie verder niet in.

Vraag naar de motieven

In de openingsverzen van וַיִּקְרָא Vayiq'ra [Leviticus], hoofdstuk 11 somt de Tora een aantal dieren op, die slechts één van de reine kenmerken hebben: herkauwen of gespleten hoeven. Elders worden de overige kenmerken bekendgemaakt. Het feit dat hier een opsomming van dieren met al deze kenmerken wordt gegeven, heeft ongeveer 2000 jaar geleden Rabbi Aqiva verwonderd doen uitroepen: “Was Moshe dan een jager, een kenner van de fauna, dat hij in staat was een volledige lijst van deze diersoorten te geven?”. Rabbi Aqiva wilde met deze vraag aantonen dat hij hierin een bewijs zag dat de Tora door G'd zelf gegeven is, want de lijst werd samengesteld in een tijd waarin vele continenten nog niet waren ontdekt en Moshe onmogelijk alle door hem genoemde dieren kon kennen. Maar de Kashrut is niet één of andere rituele regeling enkel voor de tijd van Moshe en beperkt tot het Joodse volk. Ook wij, zowel Joden alsook gelovigen uit de volken, kunnen 2000 jaar na Rabbi Aqiva de conclusie van deze grote geleerde slechts bevestigen. Maar waarom hebben zoveel mensen toch het verkeerde idee dat G'd Zijn volk met de spijswetten ongemakken oplegt? Waarom zien velen deze beperkingen op de menukaart toch als ongemakken? Laten wij toch uitgaan van dit éne principe: G'd heeft ons lief en wat Hij ons ook instrueert, is voor ons welzijn, niet een of andere onzinnige beperking voor een bepaalde periode die weer helemaal wordt veranderd voor de mensen van een andere periode. Toch dat brengt ons weer bij de vraag naar de diepere motieven van Adonai waarom Hij ons wil weghouden van onreine dieren. In de loop der eeuwen hebben verschillende commentatoren zich over deze vraag gebogen. Nachmanides (12e eeuw) acht de verboden diersoorten schadelijk voor ons lichamelijk welzijn. Hij wijst op het feit, dat de meeste van de diersoorten, die G'd als voedsel verboden heeft, van zodanige aard zijn, dat zij werkelijk ongezond zijn en niet geschikt om te worden gegeten. In de spijswetten heeft de Eeuwige slechts met Zijn volk gehandeld zoals een liefhebbende vader met zijn kinderen doet, die hij weerhoudt iets te eten waarvan hij weet dat het schadelijk voor hen is en hen ziek zal maken. Paardenvlees is niet geschikt voor mensen, omdat paarden geen gespleten hoeven hebben en ook niet herkauwen. Hetzelfde geldt voor varkensvlees: ham, spek, worst, maar ook konijnenvlees etc.; het is eenvoudig niet geschikt voor menselijke consumptie. Zo ook inktvissen, oesters, kreeften, mosselen, krabben en garnalen. Het enige zeevoedsel dat geschikt is om te eten is vis die zowel vinnen als schubben heeft. Heilbot heeft beide en is rein; zeewolf is gladde vis, dus onrein. Wij moeten ons realiseren dat fysieke wetten ons lichaam en onze gezondheid regelen. Ook Maimonides wijst op het feit, dat het Joodse volk verschillende ziekten die voorkomen bij mensen die varkensvlees eten, bespaard zijn gebleven. Het is inderdaad algemeen bekend dat de hygiëne die de Joodse wet voorschrijft in de Middeleeuwen zijn vruchten heeft afgeworpen. De hygiënische gevolgen van de spijswetten zijn namelijk duidelijk: zij maakten in de duistere Middeleeuwen de Joden met hun bijzondere reinheidsbepalingen, levend in afgesloten gebieden, tot een bevolkingsgroep, die beter tegen epidemieën zoals de pest beschermd was. Maar deze bescherming leidde helaas weer tot een wrede vervolging omdat de Joden doorgaans de schuld kregen van alle ellende. Er valt dus in elk geval heel wat te zeggen voor het medisch aspect van de spijswetten, maar Abarbanel (15de eeuw) is het daar duidelijk niet mee eens: “G'd verhoede ons - zo stelt hij scherp - voor

een uitleg in de sfeer van de bevordering van de volksgezondheid. Een dergelijke interpretatie zou de Tora reduceren tot een medisch handboek. Bovendien - gaat hij verder - zien wij dat velen de verboden diersoorten consumeren zonder dat hun lichamelijke gezondheid daaronder lijdt." Ook daar valt wat voor te zeggen, want in dit opzicht heeft hij helemaal gelijk: omdat het varken al sinds de grote dagen van Griekenland als volksvoedsel werd gebruikt, viel het verbod daarvan binnen de Joodse gemeenschap naar buiten toe het meest op! Van alle dieren, die in de spijswetten als onrein verboden zijn, is er echter geen meer gevreesd en verafschuwd door de vrome Joden dan varkensvlees! Antiochus heeft er velen ter dood gebracht, omdat zij het niet wilden eten. Maar de bewering dat het gebruik van varkensvlees bijzonder onhygiënisch en schadelijk voor de gezondheid zou zijn in warme landen zoals het Midden-Oosten en dat dus de voornaamste reden voor het verbod ervan zou zijn, klinkt op het eerste gezicht wel aannemelijk, maar dat is met zekerheid niet de achtergrond geweest van deze bepaling, hooguit een heilzaam gevolg. De Grieken gebruikten immers zoals gezegd in een vergelijkbaar klimaat (Griekenland en Klein-Azië) wel varkensvlees zonder dat ze er op grote schaal ziek van werden. Abarbanel komt tot de conclusie dat het eten van onreine dieren voornamelijk de zuiverheid van onze geest aantast. Dit sluit ook aan bij wat de Tora zelf stelt: *"Heiligt u en weest heilig, want Ik ben heilig; verontreinigt uzelf niet door allerlei wemelend gedierte dat op de grond krioelt"* (ויקרא Vayiq'ra [Leviticus] 11:44). Sommigen opperen het denkbeeld, dat het verbod van deze dieren als onrein bedoeld was als een waarschuwing aan het volk tegen de slechte eigenschappen van deze dieren. Wij moeten niet vuil wezen of ons, als zwijnen, in het slijk rondwentelen, niet schuw en laf zijn zoals hazen, noch in de aarde wroeten als konijnen; laat niet de mens, die naar G'ds beeld geschapen is, zich gelijk maken aan deze beesten! De Tora verbiedt niet slechts om er van te eten, maar zelfs om ze aan te raken, want wie zich voor zonde wil bewaren, moet zeer zorgvuldig de verzoeking er toe mijden, en alles wat er naar toe leidt. De geleerden merken ook nog op, dat de meeste dieren, die door deze wet onrein en tot een gruwel werden verklaard, in hoge achting stonden bij de heidenen, niet alleen als voedsel, maar ook omdat ze er gebruik van maakten voor waarzeggerij en om aan hun goden te offeren of zelfs te aanbidden! Zo was het varken bijvoorbeeld aan Venus, de uil aan Minerva, de arend aan Jupiter, de hond aan Hecate en de konijn als symbool van vruchtbaarheid aan de lentegodin Ostara (paashaas = Osterhase!) gewijd, en die allen worden in de Kashrut onrein verklaard. Daarom kan er geen betere verklaring voor de spijswetten worden gegeven dan de reeds geciteerde omschrijving die Rashi hieraan gaf in zijn Sifra: *"Niet omdat ik het niet lust, maar omdat het mij verboden is!"* G'd verbiedt ook het eten van dierlijk vet of bloed (ויקרא Vayiq'ra [Leviticus] 3:17; 7:23-27). Dierlijk vet behoort van het vlees te worden afgesneden alvorens dit wordt gegeten en bloed dient geheel verwijderd te worden na het slachten. Daarom verboden ook de Sh'lichim [apostelen] die te Jeruzalem vergaderden de consumptie van het vlees van dieren, die door verstikking of wurging gedood zijn of vlees waar het bloed er nog in zit (מפעלות Mif'alot [Handelingen] 15:20). Dit behoort ook voor de gelovigen uit de volken nog tot de nieuwtestamentische leer voor vandaag! Maar op deze laatstgenoemde bepalingen ga ik in een aparte bijbelstudie nog nader in!

Gehoorzaamheid

De heiligheid en soevereiniteit van G'd is in het geding als deze bepalingen niet worden nageleefd, want als wij zelf bepalen wat wij zullen eten, stelen we gezag van G'd! Wij stelen gezag wat ons niet toekomt. Daarom zegt Hij: *"Gij zult!"* in de gebiedende wijze, maar ook al zou de Eeuwige zeggen: "Zou u alstublieft zo vriendelijk willen zijn geen varkensvlees te eten", maar u slaat dat in de wind en eet toch een broodje ham, dan is dat zonde en kan niet zonder gevolgen blijven. Maar de Eeuwige als allerhoogste autoriteit richt natuurlijk geen vrijblijvend verzoek aan ons. Hij zegt derhalve niet: "Zou u misschien zo vriendelijk willen zijn...", maar: *"Gij zult niets eten, dat een gruwel is!!!"* (Devarim [Deuteronomium] 14:3). Geen vrijblijvend verzoek of advies, maar een nadrukkelijke opdracht, een keihard verbod! Duidelijke instructies: *"Dit zijn de dieren die gij eten moogt: rund, schaap en geit."* - Duidelijk wat wel en niet mag: *"Elk dier, dat gespleten hoeven heeft, namelijk de beide hoeven geheel gekloofd en herkauwt onder de dieren, moogt gij eten. De volgende echter zult gij niet eten....."* - **"Zult gij niet eten!"** Duidelijke taal! Dan vers 8: *"Ook het zwijn, omdat het wel gespleten hoeven heeft, maar niet herkauwt; onrein zal het voor u zijn. Van hun vlees zult gij niet eten."* - **"Zult gij niet**

eten!" staat er. Wie deze woorden van zijn eigen Schepper aan zijn laars lapt of zich door anderen laat wijsmaken dat men alles eten mag en dat dus ook doet, is een zondaar, omdat hij of zij niet de wil van zijn hemelse Vader doet! Dat kan niet zonder gevolgen blijven, want Yeshua heeft zelf gezegd: *"Niet een ieder, die tot Mij zegt: Here, Here, zal het Koninkrijk der hemelen binnengaan, maar wie doet de wil Mijns Vaders, die in de hemelen is!"* (מתתיהו Matityahu [Matthéüs] 7:21). Wat kunnen wij dus leren van deze wet op de dieren die we wel en niet mogen eten? Sla nog eens ויקרא Vayiq'ra [Leviticus] 11:47 op! Waarom deze wet? Om scheiding te maken tussen het onreine en het reine, tussen de dieren die gegeten mogen worden, en de dieren die niet gegeten mogen worden. Deze wet is bedoeld om scheiding te maken in ons leven tussen het reine en onreine, als een schaduw of tegenhanger van het geestelijke voedsel - geestelijk onderwijs. Heeft u er in de afgelopen dagen, maanden en jaren goed op toegezien dat u rein geestelijk voedsel nuttigde? Voedsel dat gebaseerd is op en niet in strijd met de Tora? Heeft u ook uw kinderen het juiste geestelijke onderwijs gegeven en een duidelijk onderscheid gemaakt tussen onrein geestelijk voedsel en rein geestelijk voedsel? Heeft u leren onderscheiden wat we als geestelijk rein kunnen consumeren? Heeft u Ruach haQodesh [de Heilige Geest] uitgenodigd om u hierin te leiden en te onderwijzen? Vind u dat ook u de spijswetten zou **moeten** houden? Ik vind eigenlijk meer dat wij ons allen eerder moeten afvragen of de Eeuwige ons waardig vindt om Zijn spijswetten te **mogen** houden, want als hemelse Geneesheer is Hij het namelijk die de keuze maakt wie van Zijn patiënten een dieet mag volgen en wie niet, zoals onze wijzen hebben geschreven: *"Alleen die patiënten waarvan hij verwacht dat zij zullen herstellen legt de arts beperkingen in de voeding op. Dus heeft G'd de spijswetten gegeven voor hen waar Hij nog toekomst in ziet. De anderen mogen eten wat ze willen..."* (Tanchum Ben Hanilai, ויקרא רבה Vayiq'ra Raba 13:2).

Werner Stauder